

EVALUATIE

CREATIEVE VERVANGINGSPOOL

Oktober '24

met de groeten van Cultuurpad

INLEIDING

In de expeditie creatieve vervangingspool onderzoeken we hoe cultuurmakers ingezet kunnen worden als vervangers. *Met als belangrijkste doel en onderzoeksvraag: kunnen zij het verschil maken op een school? Zorgen zij voor een andere dynamiek waardoor creativiteit een belangrijkere rol gaat spelen op school?*

De expeditie is gestart in 2022.

Uit de evaluatie van deel 1 van de expeditie en ook in reacties van de scholen werd duidelijk dat de creatieve vervanging voornamelijk is ingezet als werkdrukverlagend. Dat was voor dat moment meer dan prima. Vervolg van het experiment was te onderzoeken of deze aanpak nog meer kan brengen.

Uitgangspunten zijn:

- het verrijken van het creatieve aanbod op scholen
- de vervanger inzetten als werkdrukverlichting
- creatieve vervangers/cultuurmakers in de klas omdat dit passend is bij de schoolontwikkeling.

Vanuit die gedachte is in november 2023 de werving voor creatieve vervangers gestart en zijn intake gesprekken met scholen die deel gaan nemen gevoerd. Belangrijkste onderwerp van gesprek was de insteek van de vervanging en de verwachtingen. De nieuwe groep creatieve vervangers is in januari 2024 door de 'wasstraat' gehaald. In februari 2024 zijn we van start gegaan met deel twee van de expeditie. In dit verslag de evaluatie van deel 2.

Cultuurmakers die zich aangemeld hebben voor het experiment zijn klaargestoomd voor een dag voor de klas in onze 'wasstraat'. Ze kregen een spoedcursus over het onderwijs door pedagogisch specialist Anne-Marie Stevens en tips en tricks van een voormalig schooldirectrice. Ze werden op hilarische wijze door een acteur gewezen op allerlei situaties waarin ze kunnen belanden op een school en maakten een creatief cv onder leiding van Risja met daarin verbeeld antwoord op de vragen 'wie ben je', 'wat ga je doen', hoe ga je je superkracht inzetten voor deze leerlingen' etc. Aan het einde van de wasstraat konden de deelnemers aangeven of ze het aandurfd en om voor de klas te gaan staan of niet.

INZET CREATIEVE VERVANGERS

De belangrijkste reden om mee te doen aan het experiment 'Mag ik je klas voor 1 dag' is ook nu weer vooral *lastenverplichting voor de leerkrachten*. De leerkrachten ervaren een enorme werkdruk en vanuit de directie wordt het leerkrachten gegund om even een extra moment te hebben om (achterstallige) taken bij te werken of aandacht te besteden aan een opleiding of cursus die gevolgd wordt.

Waar we in het 1e deel alle scholen de ruimte hebben gegeven om mee te doen met het experiment is in deel 2 gekozen voor een andere – meer op maat- aanpak. Bij Dynamiek Scholengroep is de creatieve vervangingspool ingezet voor de vervanging van de KT- opleidingsdagen op 4 scholen. Bij Kerobei (Kom.mijn) om het lerarentekort op te vangen en bij de overige scholen is maatwerk bij een specifieke vraag geboden.

We onderscheiden *3 invalshoeken* waar de deelnemende scholen uit konden kiezen:

1. Creatieve vervangers met een duidelijke andere boodschap.

Zij vergeten het dagprogramma en gaan met creativiteit aan de slag. Bijvoorbeeld een dagproject in een bepaald thema. Inhoud hoeft niet echt aan leerdoelen te worden gekoppeld, wel graag aansluiten bij thema en vraag/discipline. Doel: Inspireren, op een andere manier bezig zijn met een lopend thema, onderbelichte onderwerpen aan bod komen. Verrijking van het aanbod

2. Creatieve vervangers die uit het onderwijs komen 'Creatieve leerkrachten pool'

3. Creatieve vervangers die beter aansluiten bij het curriculum, het programma van de dag. Iemand die een creatieve invulling geeft aan het dagprogramma. Bijvoorbeeld als er om 10 uur rekenen staat gaan ze wel rekenen vanuit welk doel moeten kinderen halen en hoe kan dat anders kan, met creativiteit.

Alle scholen kozen voor invalshoek 1 en 2, er was niemand die invalshoek 3 aandurfde. Scholen kiezen graag voor de veilige weg om een creatieve vervanger met onderwijservaring in te zetten. Logisch, maar heeft het onderzoek en experiment dan voldoende opgeleverd?

VERWACHTINGEN

Op bijna alle scholen waar het experiment 'Mag ik je klas voor 1 dag' heeft plaatsgevonden voldeed het aan de verwachtingen.

Maar wat waren de verwachtingen?

De verwachtingen van de leraren waren vooral een creatieve, andere invulling dan een 'normale' dag. Deze verwachtingen werden 100% waargemaakt.

Kinderen zijn creatief bezig geweest op een verrassende manier waardoor de meeste leerkrachten ander werk konden doen.

Bij sommige scholen overlapte het experiment met een concrete vraag om uit te helpen bij een bepaald thema. Zoals bijvoorbeeld bij **BS Groeneveld**, ze wilden graag meedoen met het experiment en zochten een vervanger die mee kon helpen bij de eindfilm van groep 8. Dit is een hele gerichte vraag van de school.

Bij andere scholen hebben we voorafgaand opgehaald met welke thema's ze bezig waren en daar vervolgens een cultuurmaker uit de creatieve vervangingspool aan gekoppeld.

Kindcentrum de Wouter koos voor het verrijken van het aanbod in thema's; 'We kiezen voor een roulerend systeem in de unit zodat alle kinderen mee kunnen doen. Inhoud hoeft niet echt aan leerdoelen te worden gekoppeld, wel graag aansluiten bij thema en vraag/discipline.' Bij 3 thema's werden daarom cultuurmakers per unit ingezet.

Deze werkwijze verschilt nauwelijks van de reguliere aanpak waarbij scholen cultuurmakers inzetten bij

thema's. In een volgende ronde is deze optie dan ook niet interessant.

BS Onder de Wieken wilde een leerkracht van groep 5/6 een dag ontlasten. De klas was bezig met het thema op reis en focus op klimaat. We hebben cultuurmaker Pavel gekoppeld en hij is met deze thema's aan de slag gegaan tijdens de lessen.

Bij **BS de Brink** verliep de vervanging niet conform verwachting. De leerkracht die vervangen moest worden had de verwachting dat de cultuurmaker haar lessen en doelen kon overnemen. Reden voor stress bij de cultuurmaker die geen leerkracht is en haar best heeft gedaan met de doelen en lessen die klaar stonden maar hier was meer afstemming vooraf nodig geweest. We zullen aan de voorkant nog beter moeten communiceren dat er een cultuurmakers komt en geen vervangend leerkracht, zodat de verwachtingen kloppen met de werkelijkheid.

Om in te spelen op deze vraag van de scholen hebben we de pool van cultuurmakers gevraagd of ze openstaan om een dag een klas te hebben en zich aan het reguliere les programma te houden. Waar nodig en mogelijk met een creatieve invulling. De helft van de pool heeft aangegeven hier wel voor open te staan, maar ze geven ook aan nog zoekende te zijn hoe dit uitpakt in de praktijk en wat er dan precies verwacht wordt.

Dit vraagstuk nemen we mee voor het vervolg. Het is een uitdaging om dat concreet te mak-

en, omdat het verschilt per school, per klas en per leerkracht. De vraag is of dat zonder enige ervaring wel mogelijk is. Of dat er eerst vliegrepen gemaakt moeten worden voordat een cultuurmaker het reguliere programma uit kan voeren.

VERSCHILLENDE VORMEN VAN INZET

BS Onder de Linden heeft de creatieve vervanging ingezet als ontlasting van een leerkracht en met de nadrukkelijke wens meer creativiteit in de school te brengen. 'Laten zien hoe het ook anders kan, extra aandacht voor muziek in bepaalde groepen (groep 4 en 8 heeft wel muziekonderwijs, rest niet). In de groepen 4-8 zou ook meer creativiteit aan bod mogen komen (niet te saai, beetje out-of-the-box)'. Met de komst van cultuurmaker Pavel in alle groepen is dat gelukt.

Meer inzet van dezelfde cultuurmaker op een school zorgt voor meer impact.

BS de Kameleon wilde een vervanger met onderwijservaring die een link kon leggen met het leesonderwijs. Met cultuurmaker met bijna 40 jaar onderwijservaring Hannelore was dit een goede match!

OBS de Weisterbeek wilde voor de elke bouw een dag geen onderwijs. 'We gunnen onze kinderen een hele andere invulling.' Qua invulling mocht het echt gaan om creatieve vervangers met een duidelijke andere boodschap. Zij vergeten het dagprogramma en gaan met creativiteit aan de slag. Denk creatief, gewoon een keer iets anders als anders.

Het experiment was in sommige gevallen geen 'mag ik je klas voor een dag'. Soms was het een dagdeel, of een roulerende workshop voor meerdere klassen. Wat ook mogelijk is, maar dit leidt niet tot het gewenste effect om een positieve blijvende verandering teweeg te brengen. Deze kortdurende aanpak heeft het beeld 'even wat creatiefs tussendoor' en heeft te weinig link met het project en de doelen.

Belangrijkste doel van het experiment is een positieve blijvende verandering teweeg te brengen op de school. De meeste leerkrachten gaven aan dat dit doel niet bereikt is, de meest gegeven reden hiervoor is dat die verandering niet teweeg gebracht kan worden in 1 dag, laat staan een dagdeel of bij een roulerende workshop.

Dat er geen verandering teweeg gebracht wordt in 1 dag is de ervaring van de leerkrachten zelf. Op de vraag hoe de kinderen de dag ervaren hebben geven ze aan dat ze een fijne, andere dag hebben

gehad, trots zijn op wat ze gemaakt hebben en lekker creatief bezig zijn geweest.

Van ouders hebben we meerdere signalen gekregen dat de kinderen opgevrolijkt thuis kwamen, vertelden honderduit over wat ze gedaan hebben en waren zichtbaar enthousiast. Daar gaat ons cultuurhart van bloeien!

Hoe deel je de waarde van de inzet van een cultuurmaker op een manier dat het wel beklijft?

De uitdaging is om een manier te vinden waardoor de waarde van de cultuurmakers wel beklijft. Dit is een vraag die ook terugkomt in de evaluatie met de cultuurmakers.

Bij **BS Kom.mijn** was duidelijk te zien dat het effect van een cultuurmaker die vaker voor 1 klas komt zijn vruchten afwerpt. Er waren kinderen die zelfs 'fan' zijn geworden van een cultuurmaker. Kinderen die normaal moeite hebben het ritme van de school te volgen bloeiden bij Pavel helemaal op en kregen zelf weer zin om naar school te gaan als ze wisten dat ze die dag les van hem zouden hebben.

EVALUATIE MET CULTUURMAKERS

Tijdens de evaluatie bijeenkomst waren 6 cultuurmakers aanwezig en een quote van die dag vat de ervaring van de cultuurmakers goed samen:

'Van ik ga mijn schuur ombouwen om alleen nog met kinderfeestjes te gaan organiseren tot flikker toch op Cultuurpad met jullie stomme creatieve vervangerspool!'

Geen school, geen leraar, geen groep met leerlingen is hetzelfde. En daarom is het ontzettend lastig om uit te vinden wat dé manier is om toe te passen.

De cultuurmakers ervaren dat soms de leerkracht waarvan ze de klas over nemen niet helemaal op de hoogte is van het experiment. Hierdoor ervaren ze dat sommige leerkrachten de klas niet los durven te laten tot helemaal geen contact met de leerkracht.

"Ik voelde de leerkracht in mijn nek hijgen."

De cultuurmakers geven aan dat het fijn zou zijn om meerdere keren voor dezelfde klas te staan. Zodat je iets op kunt bouwen met de kinderen. De eerste les is meestal toch een beetje aftasten. Daarnaast zou een blijvende verandering

gecreëerd kunnen worden als de leerkrachten erbij betrokken worden. Een wasstraat voor leerkrachten door cultuurmakers.

Een paar cultuurmakers geven aan ervaren te hebben beter te functioneren met kleinere groepen. Ze lopen in grotere groepen tegen hun eigen grenzen aan.

“Ik gun kinderen plezier en wil ‘ontsporen’ faciliteren. Alleen moet het niet volledig ‘ontsporen en dat voorkomen is niet mijn beste eigenschap!”

Alle makers ervaren dat de kinderen zeer beschermd worden. Mogen geen fouten maken, terwijl ze daar juist het meest van leren. Faciliteer kinderen in een veilige omgeving om fouten te maken. Ervaring van de cultuurmakers is, als alles mag, alle kaders wegvallen, de kinderen de grenzen niet meer zien. Liefst binnen de kaders los mogen gaan, binnen kaders.

“Oh yes! Mogen we vandaag met een lijmpistool werken!”

De cultuurmakers hebben door verschillende ervaringen geleerd dat ze niet elk kind tevreden kunnen maken. Eigen verwachtingen managen, niet iedereen kan het leuk hebben gehad, dat mag.

STRUIKELBLOK

Een belangrijk aandachtspunt is dat cultuurmakers relatief ‘makkelijk’ afzeggen en scholen belangrijke zaken vergeten door te geven. Een maker die op maandag een klas zou overnemen en in het weekend via mail bij de leerkracht zich afmeldde, een maker die vergeten was een extra datum te noteren of iemand die te laat aankwam. Een paar voorbeelden die niet kunnen en chaos veroorzaakten.

Dit geldt ook voor de scholen. Op moment dat een cultuurmaker komt moet degene op de hoogte zijn van dingen die kunnen spelen. Een cultuurmaker heeft meegemaakt dat tijdens haar les een brandoefening plaatsvond en de school ontruimd werd zonder dat ze wist wat er aan de hand was. Of dat er werd doorgegeven door de groepsleerkracht dat bepaalde kinderen niet bij elkaar in een groepje mogen en er op school geen aanspreekpunt voor de cultuurmakers was. Ze gingen daarvoor helemaal ‘blanco’ een groep in.

We blikken terug op een interessant tweede deel van de expeditie waarin we onderzoeken hoe cultuurmakers het verschil kunnen maken op een school.

CIJFERS EN FEITEN

Er zijn **16** verschillende cultuurmakers ingezet, waarvan sommige cultuurmakers meerdere keren.

Er hebben **11** scholen meegedaan: De Kameleon, Onder de Linde, De Wouter, Weisterbeek, Groeneveld, De Kemp, KC Leef, Onder de Wieken, De Avonturier, Kom.mijn en De Brink.

In **52** dagen zijn **16** verschillende cultuurmakers ingezet in **63** klassen, gemiddeld in totaal **1575** leerlingen.

PRAKTISCHE

AANDACHTSPUNTEN

Uit de evaluatie met scholen en cultuurmakers hebben we een aantal – vooral praktische - aandachtspunten voor de toekomst opgehaald. Die staan hieronder verwoord.

- . Voorafgaand telefonisch contact met school is een must. Samenvatting van het gesprek sturen met eventueel al een voorstel voor cultuurmaker
- . Voorafgaand ophalen wat de reden van de school is om mee te doen aan het experiment
- . Duidelijkere communicatie vooraf om verwachtingen te managen. Er komt een cultuurmaker, geen ervaren leerkracht.
- . Communiceren met cultuurmakers dat ze alles zelf mee moeten nemen en alles zelf moeten opruimen. Het liefst zelfs voorkomen dat er teveel vies wordt gemaakt.
- . Cultuurmakers moeten vliegrepen maken om te ervaren hoe het is om voor de klas te staan, wat werkt en wat niet werkt. Ze moeten minimaal 3 keer ingezet worden en het liefst op dezelfde school/klas.
- . Cultuurmakers moeten een plan B hebben voor als plan A niet werkt.
- . De optie om cultuurmakers in te zetten als workshopgevers vervalt
- . Om te weten of het project werkt naast de leerkracht ook de leerlingen vragen voor een evaluatie.
- . Evaluatie ophalen bij cultuurmaker. Wat ging goed, wat zou je de volgende keer anders doen?
- . Cultuurmakers en school minimaal 1 dag van te voren een reminder sturen dat de cultuurmaker komt en nog een keer kort de afspraken herhalen.
- . Regels opstellen voor afmeldingen.

“Het lokaal is een ander verhaal. Het was echt heel vies. Jullie maar ook wij hebben veel werk gehad om alles op schoon te maken en op te ruimen. En het is nog lang niet schoon. Als je dit nog eens doet zou ik de vloer en de tafels afdekken met iets. Het was voor mij best wat voorbereidings tijd om alle spullen bij elkaar te sprokkelen. En veel nawerk.”

VERVOLG

Tot slot een aantal aanbevingen en opmerkingen van cultuurmakers die we jullie niet willen onthouden:

Laat kinderen meer zelf doen. Dat lijkt eng, maar is het niet.

Het mag schuren!

Cultuurmakers vinden het fijner als de groepsleerkracht er niet bij is. Gevoel van gecontroleerd worden, we doen het altijd zo...

Faciliteer dat kinderen fouten mogen maken, dat is leren!

Kinderen ervaren de impact van een cultuurmaker wel.

Belangrijkste punt voor het vervolg is te onderzoeken *hoe cultuurmakers kunnen worden ingezet op een manier zodat ze echt impact maken*. Daarom breiden we de aanpak uit naar de andere thema's in ons programma (schoolklimaat/code rood, basisvaardigheden/leesplezier en burgerschap) en gaan we onderzoeken hoe we de pool van cultuurmakers breder in kunnen zetten met mogelijk meer impact.

DRIE IDEEEN

Een nieuw te verkennen route voor het vervolg is hoe cultuurmakers meer aan kunnen sluiten bij een reguliere lesdag. Hoe kan creativiteit dan ingezet worden?

IDEE 1

Het idee is om 6 cultuurmakers te selecteren die aan de slag gaan met het curriculum, het programma van de dag. Iemand die een creatieve invulling geeft aan het dagprogramma. Bijvoorbeeld als er om 10 uur rekenen staat, gaan ze wel rekenen vanuit de doelen maar op een andere manier, met creativiteit. Met hulp van een pedagogisch specialist en het kernteam van Cultuurpad worden deze 6 makers klaargestoomd voor deze fase van het experiment. Nu nog op zoek naar scholen die met ons dit experiment aan willen gaan!

IDEE 2

Een ander nieuw idee is het omarmen van de feiten (we noemen kunst gewoon knutselen!) en het oprichten van een Knutselbrigade. Behoeftte aan inspiratie of gewoon lekker samen aan de knutsel? Meld je dan aan. Uiteraard moet dit idee nog verder uitgewerkt worden.

IDEE 3

Het ziekteverzuim loopt op. We krijgen vragen binnen om dit bezettingsprobleem mee op te lossen door het inzetten van cultuurmakers. Daarom hebben we voor de komende maanden budget vrij gemaakt om 25 dagen creatieve vervanging in te vullen.

Wordt vervolgd!